

Lutherläsaren 91

INNEHÅLL

LEDAREN. *Superintendent.*

Av Kristian Norrback..... 3

TACK!

Genom Kristian Norrback..... 8

ANDRA SÖNDAGEN EFTER PINGST.

Förgängliga och oförgängliga skatter. Luk. 16:19-31.

Av Sebastian Grünbaum..... 9

LUTHER OM LUK. 16:19-31.

Texten utvald och översatt av Kristian Norrback 15

LUTHER OM PS. 23. Del 6 (sista delen).

Texten utvald och översatt av Tord Carlström..... 18

SAMTIDEN UNDER LUPPEN. Analys av företeelser i vår samtid
som har kyrklig dimension. Kommentar av.....

Boris Sandberg,

Tankar om folkkyrkan..... 20

LUTHER OM Luk. 16:31.

Texten utvald av Markus Engström,

ur andaktsboken, **Spis och föda** (1978), s. 479-480..... 25

REDAKTIONSROUTEN..... Bakpärmen

PÄRMBILDEN: *Den rike mannen och Lasarus* (1886), av den ryske
konstnären Fedor Bronnikov (1827-1902).

LUTHERLÄSAREN



NR 91 - JUNI 2019

Superintendent

Av Kristian Norrback

Sommaren 1527 gav kurfursten i Sachsen, **Johan** (bror till **Fredrik den Vise** som avled 1525), order om att visitation skulle förrättas i församlingarna i Kursachsen. Till visitatorer utsågs **Luther**, **Justus Jonas** (1493-1555) och kyrkoherden i Wittenberg **Johannes Bugenhagen** (1485-1558), tre reformatorer i tätt samarbete.

Filip Melanchthon utarbetade en instruktion ("Unter-richt") för visitatorernas bruk, egentligen med sikte på kyrkoherdarna och predikanterna i församlingarna, som skulle ta del av instruktionen och så vara förberedda på vad som förväntades av deras undervisning och verksamhet.

Instruktionen har sjutton kapitel, som sammanfattar det som reformatorerna såg som det centrala i kyrkans lära: *läran, budorden, kristen bön, motgångar, Dopets sakrament, Kristi kropps och blods sakrament, den kristna boten, den kristna bikten, den kristna gottgörelsen, mänsklig kyrkoordning, äktenskapsfrågor, den fria viljan, den kristna friheten, om turkarna, om daglig kyrkogång, om den kristna bannlysningen, förordning om superattendenter, om skolorna.*

”Superattendent” eller ”superintendent” var benämningen inom reformationen för den som fått de uppgifter som sågs som det väsentliga i biskopens funktioner: att besöka och granska läran och livet i församlingarna.

Luther fick i uppdrag att skriva ett förord till instruktionen, där han diagnostiserar biskopsämbetet i kyrkan i början av 1500-talet. Han menar att det är en både nödvändig och nyttig funktion för livet i församlingarna, men att den förfallit, och att det som visitorerna nu fått i uppgift av kurfursten nu är en ny början för besöksverksamheten i de församlingar som tagit emot reformationen.

Luther skriver:

”Både Gamla och Nya testamentet visar oss tydligt vilken gudomlig och nyttig funktion det är att låta insiktsfulla och lämpade personer besöka kyrkoherdarna och församlingarna. Vi läser nämligen att **Petrus** reste omkring Judeen (Apg. 9:32), och **Paulus** och **Barnabas** reste på nytt genom alla städerna där de hade predikat (Apg. 15:36). I alla breven visar han hur han har omsorg om alla församlingarna och kyrkoherdarna (*Pfarrherren*), skriver brev, sänder sina lärjungar och reser också själv. På samma sätt sände apostlarna i Jerusalem **Petrus** och

Johannes till Samarien då de hörde hur samarierna tagit emot Guds ord (Apg. 8:14).

I Gamla testamentet ser vi också hur **Samuel** for runt än i Rama, än i Nob, än i Gilgal, inte av lust att vandra, utan av kärlek och ansvar för sitt ämbete, och på grund av folkets nöd och behov [1 Sam. 7 osv.]. Så gjorde också **Elia** och **Elisa** [1 Kung. 17 osv.]. Detsamma har **Kristus** själv flitigare än någon annan utfört, så att han inte har hållit någon endaste plats på jorden för sig själv där han kunde vila sitt huvud (Matt. 8:20). Han började redan i moderlivet då han med sin Mor besökte **Johannes** i Juda bergsbygd (Luk. 1:39).

Det exemplet har också fäderna följt, de heliga biskoparna, under långa tider, som man fortfarande kan läsa om i de påvliga lagarna. Från den här verksamheten kommer ursprungligen biskoparna och ärkebiskoparna, enligt hur mycket var och en hade i uppgift att visitera. För egentligen betyder biskop en *tillsyningsman* eller *visitator*, och en ärkebiskop den som är över sådana tillsyningsmän.

Varje kyrkoherde ska besöka, övervaka och ge akt på sina församlingsbor, hur de lär och lever, och ärkebiskopen ska besöka, övervaka och ge akt på biskoparna, hur de lär.

Till slut blev det ämbetet en världslig och präktig herrskapsmakt, när biskoparna gjorde sig till furstar och herrar och delegerade tillsynen till någon prost (*Probst*), vikarie (*Vicar*) eller dekan (*Dechant*). Och sedan, när också prostarna, dekanerna och domprostarna blivit lata herrar, delegerade man uppgiften till "officialerna",

tjänstemän som pinade folk med skuldbrev på pengar och inte besökte någon. [...]

Därför, då nu evangelium barmhärtigt återvänt och klart gått upp genom Guds överflödande utesägliga nåd, så att vi ser hur förvirrad, kringspridd och söndersliten kristenheten är, ville vi gärna se det ytterst nödvändiga rätta biskops- och besöksämbetet återupprättat. Men eftersom ingen av oss var kallad eller hade en klar befallning till det, och sankt Petrus inte vill ha någon verksamhet i kristenheten som man inte är viss om att är från Gud (1 Petr. 4:11), har ingen framom andra vågat sig på det.” (St. Louis-utgåvan X, 1628f)

Så här ger alltså Luther bakgrunden till det som tar början 1527–28, en visitationsverksamhet i de ”evangeliska” församlingarna, på furstens befallning. Luther skriver att eftersom reformatorerna inte såg någon ”klar kallelse” till biskopsämbetet så vände man sig till den politiska makten, landsherren, eftersom behovet var klart nog. Ingen enda av de gamla biskopar som fanns vid reformationens början stödde reformationen.

Det är vanligt att på långt historiskt avstånd kritisera Luther för samarbetet med den politiska makten. Det ser ju suspekt ut i 2000-talets eget perspektiv, där den västerländska staten definierar sig som sekulär och religionslös. Man kan gärna vidga perspektivet och minnas att kyrkan har haft mycket varierande relationer till statsmakten över den bebodda världen och genom 2000 år: under 300 år var kyrkan förföljd av romarriket; senare kunde kejsaren var kyrkans ledare; i andra tider kämpade påven med kejsaren om makten, som på 1500-talet. Här i Norden kan vi väl konstatera att det inte varit till skada för samhället att vi under 400 år varit

tvungna att lära oss katekesen – mycket just enligt de linjer som dras upp i instruktionen för visitationerna. Ett annat resultat av visitationerna var att Luther skrev katekeserna 1529.

Biskopsämbetets historia inom lutherdomen är visserligen invecklad, bland annat därför att det inte fanns någon stor centralmakt, utan varje grevskap, furstendöme och stad var ett fall för sig, bland andra kungariket Danmark och kungariket Sverige med delvis egna utformningar. Ett udda fall var när Luther "insatte" **Nikolaus von Amsdorf** som biskop i Naumburg 1542 (därifrån han senare fördrevs).

I nämnda förord gör Luther i fråga om furstens "tjänstehjälp" i kyrkan också en markering av världsligt och andligt "regemente": "*Även om Hans kurfurstliga nåd inte är ålagd att undervisa eller regera andligt, så är Han ändå skyldig att som världslig överhet se till att inte splittring, sekter och uppror uppstår bland undersåtarna. Så gjorde också kejsar **Konstantin** med biskoparna i Nicea, som han fordrade enhet av mot **Arius**.*"

I vintras (2019) genomfördes biskopsval i Borgå stift, och "*superattendent*" eller "*superintendent*" valdes enligt luthersk terminologi. Ordet "*intendent*" kommer från *in-tendere*, som betyder bland annat att "rikta uppmärksamheten mot något". Verbet kan också betyda att "spänna eller strama åt".

Återstår att se om det blir fråga om att **inrikta** uppmärksamhet på vad som lärs och hur det levs i församlingarna enligt den evangelisk-lutherska bekännelsen, eller om det i stället blir en **åtstramning** kring dem som vill verka enligt bekännelsens linjer.

Tack!

Sjätte söndagen efter påsk, 2.6.19, höll femton medlemmar i föreningen Lutherläsarna årsmöte i Kyrkhemmet i Malax. Det är föreningen som möjliggör tryckningen och postningen av *Lutherläsaren*, som ordnar möten och gudstjänster och håller *Boklådan* med luthersk litteratur. Allt arbete som görs i föreningen är frivilligt.

Även om bokslutet visade ett litet underskott i förhållande till omsättningen hade föreningen under verksamhetsåret från april 2018 till mars 2019 uppnått målet att trycka och sända till er läsare fyra nummer av *Lutherläsaren* (nummer **87–90**). Föreningens inkomster utgörs helt och hållet av er läsares kollektor vid möten och era enskilda inbetalningar.

Föreningens styrelse vill därför rikta ett varmt tack till alla er läsare, vänner och understödjare! Era bidrag har också under det gångna året möjliggjort tryckning och spridning av 120 sidor luther-texter, predikningar och betraktelser. Tillsammans har vi fått vara med om detta!

Bokslutet visade som sagt ett mindre underskott samtidigt som tryckning och postning av ett nummer idag kostar ca 900€. Er uppslutning vid sammankomster och era gåvor är helt avgörande för arbetet med *Lutherläsaren*. Utgående från nämnda bokslut konstaterade styrelsen att det är realistiskt att förlänga intervallen mellan numren till fyra månader (i stället för tre månader som hittills), det vill säga nummer 92 utkommer först i november i stället för redan i september.

Låt oss tillsammans finna att den försiktigheten är överdriven!

Lutherläsarnas styrelse

Lutherläsarens IBAN: FI 08 2026 1800 0072 90

Lutherläsarens BIC-kod: NDEAFIHH

Andra sönda- gen efter pingst

*Förgängliga och oför-
gängliga skatter*

Av Sebastian Grünbaum

Det var en rik man som gick klädd i purpur och fint linne och levde i fest och lyx varje dag. Men vid hans port låg en fattig man som hette Lasarus, full av sår. Han längtade efter att få äta sig mätt på det som föll från den rikes bord. Hundarna kom till och med och slickade hans sår. Så dog den fattige, och han fördes av änglarna till platsen vid Abrahams sida. Även den rike dog och blev begravd. I helvetet, där han plågades, lyfte han sin blick och fick se Abraham långt borta och Lasarus hos honom. Då

ropade han: Fader Abraham! Förbarma dig över mig och skicka Lasarus att doppa sin fingertopp i vatten och svalka min tunga, för jag plågas i den här elden. Men Abraham svarade: Mitt barn, kom ihåg att du fick ut ditt goda medan du levde, och Lasarus fick ut det onda. Nu får han tröst här, medan du får plåga. Och dessutom är det satt en stor gapande klyfta mellan oss och er, för att de som vill gå över härifrån till er inte ska kunna det, och inte heller kommer någon därifrån över till oss. Mannen sade: Då ber jag dig, fader, att du skickar honom till min fars hus. Jag har fem bröder, och han måste varna dem så att inte de också kommer hit till plågans plats. Men Abraham sade: De har Mose och profeterna. De ska lyssna till dem. Nej, fader Abraham, svarade han, men om någon kommer till dem från

de döda omvänder de sig. Abraham sade till honom: Lyssnar de inte till Mose och profeterna, så låter de sig inte övertygas ens om någon uppstår från de döda. (Luk. 16:19-31).

Folkbibeln har denna liknelse rubriken *"Den rike mannen och Lasarus"*. Man kunde dock ställa sig frågan ifall rubriken borde vara: *"Lasarus och den rike mannen"*.

Det som liknelsen vill undervisa oss om, är att det väsentliga alltid är vad Gud ser. Det väsentliga är alltså det som Gud ser, inte vad människor ser eller hur de bedömer. Denna liknelse handlar också om vad Gud såg.

Det som Gud såg var framför allt Lasarus.

Psalmen som vi sjunger på allhelgona har samma budskap: *"Här levde de i djupt förakt, / men se dem där i deras prakt / för tronen stå / med kronor på / i himmelsk glans*

och makt. / De ofta haft det tungt och svårt / och deras kinder höljts i gråt. / Gud mötte dem. / Strax de kom hem / han varje tår tog bort. / Nu har de fått det som är bäst: / hos Herren Gud lövhyddesfest, / och Lammet själv / vid livets älv / är både värd och gäst." (Psb 127:2)

Vi människor bedömer ofta hastigt och alltid ytligt, men Gud ser till hjärtat. Han ser till allas våra hjärtan och dömer en rättvis dom.

Saliga är de som är fattiga

IBibeln tar Jesus ofta de fattiga som exempel. De fattiga sätts fram inför våra ögon som förebilder i tron.

I detta sammanhang kan vi nämna änkan som Elia blev sänd till, den fattiga kvinnan som gav några kopparmynt och änkan som klagar till domaren om rättvisa.

I ett samhälle utan organiserad socialvård är dessa i praktiken väldigt fattiga.

Av samma orsak får också församlingarna förmaningen att sköta om dem som är änkor.

I sin bergspredikan säger Jesus: **Saliga är de som är fattiga i anden.**

Alla dessa exempel har en sak gemensamt med Lasarus, nämligen deras rikedom är inte av denna värld. Fattigdomen i sig gör förstås ingen salig, men den är ofta något som Gud använder.

Det vill säga: Gud gör ofta sina egna fattiga på ett mycket konkret sätt. Kristna är människor som ofta lider brist och nöd på olika sätt i denna värld. Emellanåt är fattigdomen en konkret brist på pengar, men det kan också vara brist på hälsa, brist på vänner, brist på lycka eller något annat.

Denna brist i sig själv är som sagt inte något som gör oss saliga. Det som är avgörande är åt vilket håll den driver oss.

Fattigdomen kan driva oss till bitterhet, ilska, stöld, hat eller olika slags våld. Det är inte ovanligt att människor som inte har något blir helt fruktansvärda gentemot sina nästa.

För Herrens egna samverkar dock allt till det bästa. Herren använder fattigdomen till att driva oss till tålamod, fasthet och hopp, som inte berdrar eftersom Guds Ande är utgjuten i våra hjärtan.

I liknelsen om Lasarus får vi se en djup himmelrikets hemligt. Gud låter nämligen Lasarus sitta ute på gatan, full av sår och föraktad av alla.

Varför det?

Jo, därför att Gud vill ge honom något som är långt bättre än lycka här på jorden. Han vill ge honom som är långt mera värd en god mat, fint hem och anseende.

Vad är detta?

Jo, evigt liv. Gud är så mån om att Lasarus skatt skall vara i himmelen, så att han gör livet surt för Lasarus.

Lasarus fattigdom var hans seger.

Det finns en artist som är förlamad. Hon kan varken gå eller sitta utan hjälp. Hon måste andas genom en maskin. När hon sjunger så sker det så att hennes man trycker på hennes mage så att luft skall komma ut på ett passligt sett. När någon sedan frågade henne, vad är det bästa i ditt liv? Svarade hon: min förlamning, för utan det som hände skulle jag aldrig ha träffat Jesus.

O Herre, låt oss också få en sådan tro.

Det tragiska med den rike mannen är inte lyx, fest, purpur eller fint linne. Han blev inte förtappad på grund av sin förmögenhet.

Det tragiska finns i det att allt detta förblindade honom från att se det som var verkligt viktigt. Av orden som den rike mannen får höra från Abraham lär vi oss att han saknade tro. Den här mannen

hade sitt goda här på jorden, inte i himmelen.

Vi måste minnas katekesens undervisning om första budet. Den största avguden enligt Luther är pengar. Orsaken till detta är att pengar mera än något annat är något människor har lätt att sätta sin tillit till. När detta sker så tar det Guds plats i hjärtat och avfallet har skett. De flesta människor här på jorden är på detta sätt avgudadyrkare.

Evigheten

När man väl går över tidens gräns finns det ingen återvändo. Många människor kommer att vakna till en hemsk mardröm som aldrig tar slut. Ljusen släcktes inte och allt tog inte slut vid döden. I stället är man fullt medveten och plågad på alla sätt och vis.

På samma sätt vaknar de som dött i tron på Kristus till en evig härlighet och lycka. Evigheten är en plats där

tiden inte längre finns. Här på jorden kan vi alltid hoppas på att något tar slut, men i evigheten finns inte längre det hoppet.

På samma sätt är det definitivt en av de härligaste sakerna med evigheten i himmelen, att den aldrig kan ta slut. I himmelen kan man inte längre fela, misslyckas eller falla, utan där handlar det faktiskt bara om att se på Gud och bada i hans kärlek.

Detta gör liknelsen om den rike mannen och Lasarus aktuell för oss. Det finns inte något som kan vara viktigare än att ha saker på det klara med vår himmelske Fader. Därför kallar Guds ord också idag till omvändelse och tro. Han kallar på oss som är rika och fattiga, ty Gud vill att alla människor skall bli frälsta.

Omvänd dig alltså från allt det som är dig kärt här på jorden, må det vara onda saker som synder och laster eller goda saker som pengar, hälsa, familj och arbete.

Omvänd dig från allt som tar Guds plats i ditt hjärta.

Omvänd dig från allt som du lägger din tillit till som inte är Gud.

Från Jesu sår flödar fram full förlåtelse och nåd för alla synder, all otro och allt det onda som vi gjort. Herren har kommit för att rädda fattiga, det vill säga människor som inte kan rädda sig själva eller vara fromma i sig själva. Människor som inte har någon möjlighet att komma till himmelen utan Lammets blod.

Ordet

Den rike mannen ber att Herren skulle sända någon från de döda för att berätta om detta åt hans bröder. På detta får han svaret: de har redan Mose och profeterna, och ifall dessa inte räcker så finns det inte något mera för bröderna.

Vi är inte kallade att jaga efter under och tecken. Jag tror att många av oss vet det här. Det som kan vara svårare

för oss är att nöja oss med det vi fått. Vi skulle, helt naturligt och rätt, vilja att Gud tar bort vårt lidande och vår nöd. Det är bra att be Gud om detta.

Denna bön får dock inte bli något som vi använder emot Gud.

Det vill säga, ifall Gud inte svarar jakande på allt så behöver vi inte tro på honom. Ofta svarar han bara med samma ord som till Paulus: ”**Min nåd är dig nog, ty kraften fullkomnas i svagheten**”.

Vi får uppmuntran att nöja oss med Herrens nåd för oss här på jorden. Men detta är på inget sätt en liten sak. Gud har gett oss otroligt stora gåvor redan här och nu.

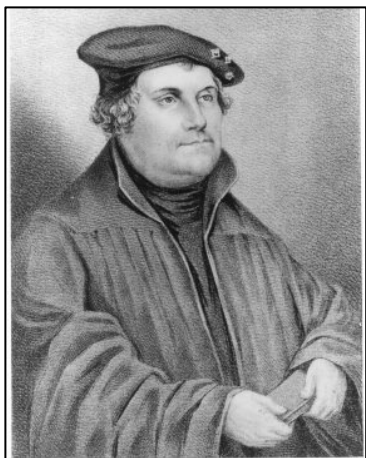
Vi har ju blivit döpta i hans namn, och därmed blivit pånyttfödda Guds barn.

Vi får ta emot hans Sons Jesu Kristi sanna kropp och blod varje söndag i mässan.

Vi får höra hans ord om syndernas förlåtelse förkunnas för oss och läsa om det i bibeln.

Skulle detta inte vara oss nog, Herren har återlöst oss och älskar oss. Vi som är syndare av naturen kallas hans älskade barn och har rättighet att tala med honom som vår Fader. Och när vår resa tar slut så välkomnas vi med öppna armar in i hans härlighet.

O vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud! Hur outgrundliga är inte hans domar, hur ofattbara hans vägar! Vem har förstått Herrens sinne? Eller vem har varit hans rådgivare? Eller vem har gett honom något först så att han måste betala igen? Av honom, genom honom och till honom är allting. Hans är äran i evighet. Amen.



Den rike mannen och Lasarus.¹

Varför står det att den rike mannen blev dömd, om det är så att yttre ting varken är till nytta eller skada?

Det vet ni nog: om han hade burit siden och pärlor varje dag, så hade det varit en god sak, om han gjorde det till nästans nytta. Så var det med Ester: hon var enkelt klädd i sitt gemak, men när hon gick

in till kungen bar hon den gyllene kronan, och var tillsammans med sina tärnor en kär dotter för Gud, eftersom hon inte sökte sitt utan ville rädda det judiska folket. [...]

Så säger också sankt Paulus: jag kan fara högt; jag kan fara lågt. Jag kan låta mig äras; jag kan låta mig vanäras. Jag kan leva väl; jag kan fasta och fara illa. Det är väl gjort – inte för gärningens skull, utan för hjärtats; att jag gör alltsammans för nästans skull.

Paulus fastade inte för sin egen skull, led inte för sin egen skull, utan han berömer sig och säger: Jag gläder mig när jag lider för er. [...]

Därför döms inte den rike mannen för kläderna och prålet, utan för sitt falska okristliga hjärtas skull, som endast sökte sitt eget. Om tron hade funnits där skulle han ha hållit sig på ett annat sätt.

¹ Utdrag ur en predikan för 1 söndag. *Trefaldighet*, Luk. 16:19–31,

1522. St. Louis-utgåvan X, 1938–1942.

Och om han så hade varit klädd i säck och endast ätit bröd och vatten, så hade han blivit dömd eftersom han har en sådan inställning. [...]

Ni har ofta hört att där tron finns, där följer kärleken; där det inte sker finns heller ingen tro. [...]

Den andre, stackars **Lasarus**, ligger vid dörren och önskar att få äta smulorna från bordet, och hundarna kom och slickade hans sår. Vi får alltså det berömmet att hundarna är frommare än okristna människor.

Se bilden: hunden skulle väl också ha hämtat bröd, om den förstod det, hunden som vi ofta talar illa om, den förbarmar sig och är vänligare än den okristna rika mannen.

Summa: det som inte är av tron är värre än en hund (så kallar man ju också en snåljåk för "hund", dvs. en hundaktig person). [...]

Det är uppenbart att Lasarus levde i tron och kärleken, han kommer till Abrahams

sköte dit ingen kommer om han inte är i tron. Tron uträttar inte något med gärningar, han ligger där, han har inga pengar. Han har ingenting att ge som allmosor. Däremot måste han tigga.

Hur är han välbehaglig för Gud?

Med det högsta som Paulus talar om: i lidandet, som jag lider för er. Lasarus hade det hjärtat, att han lidit allt tålmodigt. Han har inte mumlat, han har inte förbannat den rike, att huset skulle brinna, utan har bett för honom.

Vad hände sedan?

Han ställs fram för hela världen, hans tiggeri är en förebild för alla, hans sår är finare än pärlor. [...]

Men Lasarus blev inte from av såren – för hur många är det inte idag som dör i krig, eller får franska sjukan, och är fördömda, för de lider utan tålmod. Lasarus ser däremot med rätt tro mot Gud, och ser att Gud älskar honom.

Låt oss nu se till så att inte vi ser med sådana ögon på de fattiga som den rike mannen.

Vi ser deras många brister och räknar inte med dem – och ändå har de en rätt tro på Gud. Om våra ögon vore öppna skulle vi ta av oss kläderna och skänka dem allt. Men det hänger ett skynke för våra ögon, ja, en mur, så att vi ingenting ser utan går förbi dem. [...]

Det blir förskräckligt när vi kommer dit där vi ser vem vi har föraktat. Då kommer de att säga: **Herre, när såg vi dig hungrig?** osv.

Det är en stor smäll i vårt huvud. Så går det också till när evangelium förföljs, ingen räknar det för något; men Gud räknar.

Give Gud att vi skulle hålla blicken nere, och inte fara högt över, utan minnas: Där är Lasarus. [...]

Lutherska samlingar sommaren och hösten 2019

14.7. kl. 16. Gudstjänst hos Tord och Barbro Carlström i Sannäs, Tågsbackagränden 10. Pastor, **Tord Carlström**.

11.8. kl. 16. Gudstjänst hos Inge-May Malmberg i Lovisa, Chiewitzgatan 4-6 B 11. Pastor, **Tomas Klemets**.

29.9. kl. 16. Gudstjänst hos Sonja Nikander i Lovisa, Chiewitzgatan 8 A 4. Pastor, **Markus Engström**.

13.10. kl. 16. Gudstjänst. Platsen öppen. Pastor, **Markus Engström**.

KOLLA Lutherläsarens hemsida, www.lutherlasaren.net

Bland annat presenteras där nu ett antal goda, teologiska böcker, som det går att beställa från Boklådan.

Luthers utläggning av Psalm 23²

Del 6

Godhet och nåd ska följa mig i alla mina livsdagar, och jag ska bo i Herrens hus för alltid (v. 6).

Eftersom djävulen aldrig upphör med att pina de troende – invärtes med fruktan, utvärtes

med falska lärares knep och tyrannernas kraft – ber profeten här på slutet innerligt Gud, som har skänkt honom denna skatt, att Han också skulle behålla honom i den till slutet.

Han säger: ”O, måtte den käre Guden ge sin nåd att godhet och nåd alltid skulle följa mig i alla mina livsdagar och att Han snart skulle befästa det som Han kallar godhet och nåd,” det är, att han skulle få bo i Herrens hus för alltid.

Det är som om han skulle säga: ”Herre du har begynt verket. Du har givit mig Ditt heliga Ord och tagit emot mig bland dem som är Ditt folk, som känner Dig, prisar Dig och



² Fortsättning från föregående nummer, LL90, och det sista avsnittet. Översättning från *Luthers Works* vol. 12 sid 147-179 av **Tord Carlström**. Utläggningsens inledning publicerades i *Lutherläsaren* 84 (s. 9-26).

upphöjer Dig. Fortsätt med att ge Din nåd, så att jag förblir vid Ditt Ord och aldrig mer skiljs från Din heliga Kristenhet.” Så ber han också i den tjugosjunde psalmen (Ps. 27:4): **”En sak”, säger han, ”ber jag Herren om att Han skall se till; att jag får bo i Herrens hus i alla mina livsdagar, att se den härliga dyrkan av Herren och besöka Hans tempel.”**

Sålunda undervisar och förmanar profeten här alla troende genom sitt exempel att inte bli självbelåtna, stolta, eller förmätna, utan att frukta och be att de inte skulle mista sin skatt.

En så allvarlig förmaning borde verkligen uppegga oss och väcka oss till att be med allvar. Den välsignade David, en profet som var upplyst av all slags gudomlig visdom och kunskap och försedd med så många slags stora och utsökta Guds gåvor, han bad ofta och mycket ärligt att han skulle få bevara Guds välsignelser.

Vi åter, som helt säkert måste betraktas som ingenting i jämförelse med David och som dessutom lever vid världens ände – och det är som Kristus och Apostlarna säger åt oss, en förskräcklig och farlig tid – vi borde så mycket mera vara vakna och be med allt allvar och flit att vi skulle få förbli i Herrens hus i alla våra livsdagar, det är, att vi får höra Guds Ord, genom det ta emot de många slags välsignelser och frukter som visades oss här ovan och förbli i dem till slutet.

Mätte Kristus, vår ende Herde och Frälsare bevilja oss detta! Amen.



Samtiden under luppen

Tankar om folkkyrkan

Av Boris Sandberg

V arje år kring trettondagshelgen ordnar *Bibelinstitutet i Grankulla* teologdagar. Vid ett av seminarierna i år behandlade docent TD **Timo Junkkaala** frågan om utträde ur folkkyrkan och problematiken kring det.

Kristet perspektiv publicerade i nr 2/2019 sista kapitlet i boken *Julkisoikeudellinen yhteisö vai Kristuksen kirkko?* (En offentlig-rättslig institution eller Kristi kyrka?) redigerad av **Tapani Ihalainen** och **Antti Laato** (utgiven av *Fonticulus*, 2008).

A. Anonymus som skrivit det sista kapitlet beskriver situationen sådan den ser ut från olika personers synpunkt. Trots en saklig behandling av frågan lyser det igenom att *status quo* är det enda riktiga. ”Du får vara trogen på den ringa plats där Gud har ställt dig.”

Allmänt sagt strävar de flesta efter att tillerkännas verksamhetsrätt inom folkkyrkan trots att det i kyrkan finns två oförenliga ståndpunkter. Den väsentliga frågan är egentligen inte att träda ut eller stanna kvar, utan det är fråga om Guds ords allmänna uppmaning att ta avstånd från falsk lära och söka sig

dit där ”Guds ord förkunnas rent och klart och sakramenten rätt förvaltas” som *Bekännelseskrifterna* (CA VII) uttrycker det som svar på frågan vad som konstituerar Kyrkan. Här ska vi kommentera endast Junkkaalas föredrag.

Teori och praktik

Junkkaala tar som sin utgångspunkt det ökande utträdet ur folkkyrkan och noterar att det finns flera orsaker till det och inte bara en enda. Sedan ställer han frågan ”Hur mår Finlands evangelisk-lutherska kyrka idag?” och konstaterar att kyrkans grund är fortfarande Guds ord.

Till det påståendet måste man invända, att det inte passar in på kyrkans högsta organ i praktiken, inte heller på biskoparna, inte heller på majoriteten av prästerna. I teorin ja, men i praktiken nej.

De flesta predikningar innehåller sällan några direkta villosläror, men innehåller inte heller alltid Guds ord så som det uppenbarats i Bibeln. I de fall Guds ord citeras saknas där oftast talet om synd och synden nämns inte vid dess rätta namn.

Ett annat sätt att trösta sig, är att säga att kyrkan har stora möjligheter. Visst!

Men hur används de?

Junkkaala konstaterar själv, att ”kyrkans röst har blivit otydlig” genom att förkunnelsen och beslutsfattandet hotas av att man överger Guds ord.

Teori och praktik

När Junkkaala behandlar det nytestamentliga begreppet kyrka gör han klart att Luther med Kristi kyrka avsåg en kyrka som inte är liktydigt med någon konkret kyrkoinstitution som vi känner.

Det finns med andra ord inget samfund eller församling som är fullständigt ren. Ofta brister det i praxis, även om teorin (dogmatiken) är rätt. Det finns inte heller någon präst som har "allt på rätt". Därför bör en strävan till trohet mot Guds ord i förkunnelse, tro och beslutsfattande ständigt finnas.

Gamla Testamentet

Kan man i Gamla Testamentet finna några synpunkter som talar för att stanna kvar i folkkyrkan? frågar Junkkaala sig. Ett av de exempel han nämner är Guds löfte till Abraham, att han går med på att spara Sodom om han finner tio rättfärdiga där. Ett annat exempel som han nämner är, att det i Israels historia förekom tider av avfall, men att det då och då skedde en reformation. Profeterna proklamerade avfall och undergång, men de lovade att det efter avfallet skulle komma en ny tid med frälsning.

Var det möjligt att "skriva ut sig" ur Israels folk? Dessa exempel innehåller löften för den situationen och den tiden. Men kan man generalisera? Frågan är om man kan tillämpa det direkt på vår situation idag så där allmänt. Gäller samma löften folkkyrkan i Finland?

Samma sak kan man säga om Jesus och apostlarna. I en övergångstid besökte de både templet och synagogan men när evangeliet spreds bildades församlingar utan koppling till templet eller till synagogorna.

Nya Testamentet

Trots att det i Korinth förekom många olika problem uppmanade Paulus inte församlingsborna att lämna församlingen. I stället kom han med sin apostoliska auktoritet och försökte få församlingen igen på rätt köl. Vems auktoritet skulle räcka till för att rädda folkkyrkan?

Kyrkohistorien

Vad kan vi lära av kyrkohistorien? Klostren med sina tiggarmunkar ”stannade kvar” i kyrkan också under förfallstider, säger Junkkaala.

Ja, men de tog avstånd från kyrkans liv och bildade egna ”församlingar”.

Som ett annat exempel tar han Luther och det faktum att han blev kvar i kyrkan tills han kastades ut.

Men det kan man inte utan vidare ta som en regel för oss. Finns det en realistisk möjlighet att präster blir avkragade och att en hel församling skulle följa med? I USA har det skett, men där har aldrig funnits någon folkkyrka.

Trohet till Ordet

Junkkaala nämner många bibelställen som talar för att man ska ta avstånd från en förfallen kyrka. Men som vi redan inledningsvis sagt, så ska vi i alla situationer ta avstånd från falsk undervisning i ord eller handling oberoende av om det kommer från kyrkans ledning, från de teologiska fakulteterna eller från predikstolarna.

Slutligen sammanfattar Junkkaala sina motiveringar för att stanna kvar genom att ensidigt lista varför man inte ska lämna kyrkan och varför man ska bli kvar. Av de här ska jag kommentera endast några av slutsatserna.

• **Guds ord och den Lutherska bekännelsen är fortfarande officiellt (i teorin) vår kyrkas grund.**

Vad hjälper det när man inte i praktiken håller sig till dem?

• **Vi har blivit döpta i den här kyrkan.**

Spelar det någon roll i vilken kyrka eller församling man blivit döpt? Förr anmälde man i gudstjänsten att ”följande

barn har upptagits i denna församlings och i Kristi kyrkas gemenskap”. Kyrkoinstitutionen är inte avgörande.

• **Splittring leder inte till något gott.**

Sannerligen! Det har vi redan sett. Kyrkomötet och biskopsmötet har fattat beslut som splittrat kyrkan. Förkunnelsen har urvattnats på många håll. Församlingar deltar i evenemang som står i strid med Guds ord.

• **Det finns inte något tilltalande alternativ.**

Efter det påståendet sätter han ett frågetecken. Han vet att det finns alternativ, men inget av dem tilltalar honom. Är det så att det i dessa finns ”större” brister än i folkkyrkan?

Hur ska man då handla?

Han säger att man ska handla trogen Bibelns ord. Man ska **H**be för kyrkans förnyelse och verka för dess förverkligande. Se till att man fortfarande inom kyrkan får undervisa och verka i enlighet med Guds ord och samlas där så sker. Men, hur ska jag kunna se till att den möjligheten finns? Slutligen föreslår han att man borde utreda om personförsamlingar kunde vara ett konstruktivt alternativ. Varför föreslår han det, när han så kraftigt talat för *status quo*?

Alternativ finns!

Iolika fora, man och man emellan och i olika grupper, diskuteras situationen inom folkkyrkan. Man ställer diagnosen gång efter annan, men man är osäker på vilken behandling eller medicin som kunde bota skadan.

Eller är skadan så pass allvarlig att den inte går att bota.

Tiden får utvisa hur det blir. Det är bra att det finns alternativ redan nu för den som inte nöjer sig med mäs

(nattvard) oregelbundet utan vill åtnjuta Herrens heliga nattvard till syndernas förlåtelse och bli stärkt i tron ofta – varje söndag.

Det är bra att det finns ställen där Guds ord predikas i enlighet med Guds ord, människor till syndernas förlåtelse. Det är bra att man strävar till ett församlingliv där teori och praktik hålls samman.

* * *

*Martin Luther i Spis och föda,
Första veckan efter Trefaldighet,
Söndag,
s. 479-480 (1978)*

Lyssnar de inte till Mose och profeterna, så låter de sig inte övertygas ens om någon uppstår från de döda.

- Luk. 16:31 -

När den rike mannen är i dödsriket och plågas, ser han att om någon vill undgå samma dom måste han göra bättring och förhålla sig på annat sätt än han själv gjort. Han betänker också, att detsamma som skett med honom kan ske med andra, att fastän de har Guds ord och predikan, föraktar de det likväl och låter det inte leda sig till bättring.

Därför synes det honom att det för hans bröder inte finns något bättre råd än om en predikare skulle komma, som man kände och visste vara död och nu i det andra livet, och som kunde ge en säker underrättelse, hur det stod till i detsamma.

Men Abraham avslår sådant helt och hållet och säger: Den som vill undgå denna dom och bli salig, får inte vänta sig någon annan varning, utan lyssna till Moses och profeterna. Detta är den enda vägen, på vilken han kan undgå den eviga fördömsen och komma till saligheten.

Men den som inte vill hörsamma Moses och profeterna, för honom vore det förgäves om också en död skulle uppstå.

Detta är ju att högeligen prisa predikoämbetet och trofast förmana människorna till Guds ords predikan, eftersom inget annat medel annars finns varigenom de kan rädda sig från denna förskräckliga dom till evig fördömsen.

Men vad predikar då Moses och profeterna?

I synnerhet två saker. Först att de visar på den utlovade kvinnoäden, som ska söndertrampa ormens huvud, dvs. ta ifrån djävulen hans välde och använda den skada som han i paradiset har fört över oss alla. Till denna kvinnoäde, som är Guds Son och [som] för gudomlig kraft och rättfärdighet till oss på jorden, hänvisar Moses och profeterna. Dessa förmanar och fordrar att man ska höra [Sonen], hålla sig till Hans ord och tro Hans löften.

Den som lyssnar till Moses och profeterna ska alltså förtvivla om sin egen levnad, sina gärningar och sin förmåga, samt trösta sig av denna nåd allena, för Han ensam är den välsignade äden, och för välsignelsen över oss, som för våra synders skull är förbannade och fördömda människor.

Alltså är tron på Jesus Kristus den enda och rätta vägen, på vilken man kan fly bort från synden och döden och komma till salighet. Denne Frälsare och denna tröst har den rike mannen inte tagit emot, han har ansett sig själv för att vara god nog, såsom han också i det yttre har för världen varit from. För evangelium beskyller honom inte för att ha varit

någon äktenskapsbrytare rövare eller dylikt. Därför torde han väl ha tänkt: Om jag inte vore så from, skulle Gud inte ge mig så mycken lycka och välsignelse,

Det andra som Moses och profeterna lär är detta: Sedan vi har satt all vår rättfärdighet endast i den utlovade säden, ska vi även vara Gud lydiga och i detta jordelivet göra och hålla vad Han har befallt oss, men undvika och avhålla oss från allt vad Han har förbjudit. För detta är att frukta Gud och ha Honom för ögonen. Men den som det inte gör och inte vill följa Guds lag utan sin egen vilja och lust, [dvs.] synden, han kan inte berömma sig av att vara Guds barn och ha Gud för ögonen. Därför står han alla ögonblick i fara, att Gud ska komma, gripa och döma honom, såsom Han finner honom.

Därför måste båda delar vara tillsammans: Tron och lydningen för Gud. Tron hjälper oss därtill, att vi blir fria från synden och blir Guds barn. Lydningen kärleken och kärleksverken tjänar därtill, att vi bevisar oss såsom lydiga barn och inte vidare förargar Gud.

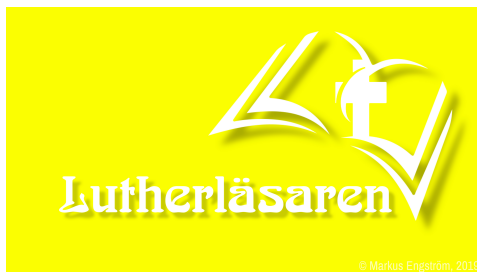
Kort sagt: Frukta Gud och var lydig, men förlita dig inte på en sådan fromhet utan trösta dig endast av vår Herre Jesus Kristus, så ska det inte [vara] någon nöd med dig.

Dagens bön för 2 s e pingst (1 s e Trefaldighet):

Herre, Gud, himmelske Fader: tack för att Du av nåd, i och genom den heliga Skrift och skriftenlig undervisning, har låtit oss upptäcka den överflödande rika och dyra skatten och pärlan i evangeliet om Din enfödde Son. Vi ber Dig genom Jesus Kristus, vår Herre: driv och uppehåll oss med Din bottenlösa kärlek, som är i Honom, så att vi söker och hittar Dig i de rena och rätt förvaltade nådemedlen, medan Du låter Dig hittas, och i den Helige Ande åkallar Dig genom Sonen, medan Du är nära. Amen.

Avsändare:

Lutherläsaren
Kristian Norrback
Ginstigen 171,
66100 Malax,
Finland



REDAKTÖR: Markus Engström, Tjärhovsvägen 34, c 3, 64100 Kristinestad, Finland. Tel. +358(0)50-358 97 97.
E-post: mkeengstrom@gmail.com.

ANSVARIG UTGIVARE: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland.
Tel. +358(0)50-919 57 04.
E-post: kijana@mbnet.fi.

REDAKTIONELLA MEDARBETARE: Tord Carlström (Sannäs), Jan-Erik Back (Korsholm), Thor Hemming (Malax), Lars Lövdahl (Vasa) och Tom Lövdahl (Lappfjärd).

LUTHERLÄSARENS WEBBADRESS:

www.lutherlasaren.net

NYA PRENUMERATIONER OCH AVBESTÄLLNINGAR:

Sänds till ansvarig utgivare: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland. Tel. +358(0)50-919 57 04.
E-post: kijana@mbnet.fi.

LUTHERLÄSARENS BANKKONTO är Nordea, Kristinestad, Finland.
IBAN: FI08 2026 1800 0072 90.
BIC: NDEAFIHH

LUTHERLÄSARENS BOKLÅDA, KONTAKTUPPGIFTER:

Bror-Erik Wikström,
Bölevägen 124, 64240 Böle, Finland. Tel. +358(0)6-225 8144.
Närpes Sparbank, IBAN: FI06 4963 1020 0234 74
BIC: ITELFIHH